

у нову ситуацію; бачення проблеми в незнайомій ситуації; бачення нової функції об'єкту, визначення структури об'єкту. Водночас, необхідно розкрити перед особою можливості набуття іншого досвіду, розвиток себе в інших, альтернативних, відносно звичних для неї, видах діяльності, розвитку та вдосконалення здібностей [1, с. 108].

Для практичної реалізації інноваційного підходу слід зосередитися на більш гнучкій, диференційованій підготовці на основі всебічної діагностики проблем, які можуть виникнути в педагогічній діяльності. Підставами для диференціації можуть розглядатися цілі підготовки, рівень готовності і мотивації студентів магістратури, можливі проблеми, які вони вбачають у майбутній педагогічній діяльності, їхні потреби та інтереси.

Диференційований підхід зумовить залучення провідних викладачів ВНЗ економічного профілю до пошуку, проектування та реалізації інноваційного підходу до підготовки викладачів економічних дисциплін.

Отже, у ВНЗ економічного профілю на базі центрів магістерської підготовки сформується осередок висококваліфікованих викладачів нового типу. Це дозволить у підготовці майбутніх педагогів розвивати інноваційні підходи та сприятиме суттєвому зростанню якості освітньої діяльності.

Список використаних джерел

1. Гурье Л. И. Инновационные подходы в последипломной подготовке преподавателей технических вузов / Л. И. Гурье // Образовательные технологии и общество. – Казань : КНИТУ, 2001. – № 1. – Т. 4. – С. 105–110.
2. Кравченко В. М. Інноваційний підхід до професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи / В. М. Кравченко // Науковий огляд. – № 10 (31). – 2016. – С. 88–96.

Шевчук В. В., к.психол.н.,
старший викладач, Полтавський
національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Перед сучасним педагогом ставиться вимога володіти цілою гамою спеціальних, професійних умінь, передусім пов'язаних з його психологічною підготовкою. У своїй професійній діяльності він зіштовхується з необхідністю вчити не лише знань, але й способів їх отримання, формувати навчальну діяльність учнів, студентів, будувати освіту як систему, що створює умови для самопроєктування і формування багатомірної свідомості, здатності самовизначатися, розвивати у студентів чи учнів розуміння, мислення, дії, рефлексії. Унікальність професії педагога полягає у тому, що він створює

умови розвитку людини, її освіти, а основу педагогічної освіти становить психологічне знання як учіння про сутність людини і закономірності її розвитку. У цьому контексті стає очевидною необхідність підвищення психологічної компетентності сучасного педагога [2].

За визначенням І. А. Зязюна [1, с. 329], компетентнісний підхід висуває на перше місце не інформованість, а вміння людини вирішувати проблеми, які виникають у пізнанні і поясненні явищ дійсності (орієнтуватися, розуміти, оцінювати) при освоєнні сучасної техніки та технології, інформаційної культури; у стосунках людей, в етичних нормах, в індивідуальній і груповій психології, у питаннях вибору партнерів, оцінці власних діянь; у практичному житті при виконанні соціальних ролей громадянина; при орієнтуванні в середовищі проживання, у правових нормах та адміністративних структурах, у споживчих і естетичних цінностях.

О. В. Казаннікова виокремлює такі критерії розвитку психологічної компетентності:

- широта та глибина психологічних знань, які утворюють базу психологічно-конструктивних рішень;
- можливість трансформації психологічних знань, умінь та навичок у способи здійснення професійної діяльності;
- стійкість психологічно компетентної поведінки;
- інтегрованість концептуального, тактичного та операційного рівня компетентності, тобто відповідність ціннісних уявлень про компетентності та теоретичного рівня знань із психології; можливість компетентно функціонувати в реальній ситуації та ступінь психологічно конструктивного збігу зі своїми емоціями, фоновими та функціональними станами;
- високі показники професійної успішності, психологічного здоров'я та ступінь задоволеності самоефективністю;
- адекватність міри та форми прояву компетентності в ситуаціях взаємодії [3].

Узагальнення результатів спостережень за особливостями поведінки вчителів у тренінгових групах, у період атестації та в інших професійних ситуаціях, пов'язаних з оцінкою їхньої компетентності, дозволяє виділити такі їхні типи:

I тип проявляє бажання, ініціативу і відчуває позитивні емоції, що супроводжують презентацію компетентності, а також широко використовує можливість оцінки рівня її розвитку з боку колег, поповнюючи багаж рефлексивних оцінок як стимул до розвитку;

II тип – приймає ситуації подібного роду як нав'язані ззовні, мінімізує активність, демонструє незацікавленість в оцінках інших, перекладає відповідальність за невдачі на інших («неправильно сформульоване завдання»; «недостатньо часу»; «так діяти наказує адміністрація» тощо);

III тип – проявляє активність, спрямовану на уникнення таких ситуацій, або демонструє форми захисної поведінки.

Т. М. Щербакова вважає, що особливості реакцій II і III типів обумовлені не стільки некомпетентністю, скільки підвищеною тривожністю, невпевненістю, неготовністю до постійного саморозвитку. Ці групи вчителів потребують психологічної допомоги, спрямованої на більш глибоке усві-

домлення себе в контексті професії та підвищенні впевненості у своїх можливостях і здібностях [4].

Підбиваючи підсумок, слід наголосити, що процес формування психолого-педагогічної компетентності являє собою складне динамічне утворення, яке має розгорнуті часові межі; формування психолого-педагогічної компетентності особистості необхідно розглядати і як процес, і як «відкриту» систему; розвиток українського суспільства потребує змін пріоритетів вищої освіти в Україні, їхнього узгодження з актуальними потребами випускників.

Отже, формування психологічної компетентності педагогічних працівників є багаторівневим, динамічним процесом, метою якого є, з одного боку, використання професійного потенціалу (системи психологічних знань, умінь та навичок) педагогів на основі проведення особистісно орієнтованого навчання, аз іншого – створення сприятливого освітнього середовища в навчальному закладі.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія / Іван Андрійович Зязюн. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
2. Исаев Е. И. Психология в высшей школе: проблемы проектирования психологического образования педагога / Е. И. Исаев // Вопросы психологии. – 1997. – № 6. – С. 48–57.
3. Казаннікова О. В. Психологічна компетентність педагога: [Електронний ресурс] / О. В. Казаннікова. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer29/1200.pdf>.
4. Щербакова Т. Н. Психологическая компетентность учителя как профессиональный ресурс [Електронний ресурс] / Т. Н. Щербакова. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/psihologicheskaya-kompetentnost-uchitelya-kak-professionalnyy-resurs.pdf>.